

Izhaja
vsaki mesec na
2 polah in velja
v Ljubljani
za celo leto
4 gld.,

PRAVNIK

slovenski.

po pošti pa
4 gld. 20 kr.;
za vse dijake
in narodne
učitelje samo
2 gld. 20 kr.

List za pravosodje, upravo in državoslovje.

Budnim pravica.

Vigilantibus jura.

Izdavatelj in urednik **dr. J. R. Razlag**, odvetnik.

Sodništvo.

(Dalje in konec.)

Umetnost zagovora je obseg tistih pravil, vsled katerih se ima od obdolženca odvrniti nevarnost v kazenski pravdi obsojen biti, t. j. da ga ne zadene nobena ali vsaj ne večja kazen, kakor katero je zares zaslužil. Ona uči zagovornika iskati sploh zagovorne razloge ter njegovo pozornost obrača na vire in sredstva do unih, ona uči najboljšo pripravo, da zagovornik hitro in gotovo doseže svoj postavni namen, ona mu kaže obzire za preiskovanje popolnosti spisov in za razdolžne dokaze ter mu podaja pravila za sostavo zagovorov ali zagovornih spisov.

Že rimljanska kazenska pravda je poznala zagovornike, kateri so posebno v svojih govorih navajali okoljščine za obdolženca (patroni) in ti so se navadno jemali iz odvetnikov, kateri so pravico imeli pred sodnijami stranke zastopati. Vsaki izobražen človek pozna iz tiste dobe ime slavnega Cicerona, kterega zagovori še so sedaj vzor govorniške umetnosti. Ta naprava se je iz rimskega prava razširila v slavenske, romanske in nemške države in tako je po stoletnem prenehanji spet prišla leta 1850 v naše cesarstvo in ima teh dvadeset let že

tudi svojo slavno zgodovino. Zagovornik ima pred vsem dani primerljej natanko pretresovati, zoper obdolženca govoreče razloge poiskati in pomočke nabirati za zagovor.

Ker po našem sedajnem kazenskem postopniku nima nobenega vpliva pred izdanim zatožnim sklepom, mu je z dostavljenjem tega priložnost dana, še le vse preiskavne spise na drobno pregledati, moč dokazov zoper zatoženca pretehtati, toraj tudi pomanjkljivosti dokazovanja pozvedeti in na tanko prevdariti, kar je obdolženec sam za svoje izpričanje navedel. S takim postopanjem si bode nabral dostikrat obilnega gradiva za svojo nalogo s tem, da si spišuje podatke, kar mu jih treba, ter da si s tem čas pridobi za svoje poznejše delovanje, ker mu sodnijski spisi niso vedno pri rokah. Iz te sostave mu bode razvidno, kar zadeva tek ravnanja sploh, on bode zapazil, kar se nanaša na dejanje samo, on bode našel vse osumbe, ki govore zoper obdolženca in tudi pretehtal vse razloge, kadar je dvomljiv namen storilca, posebno pa tiste, s kterimi se hoče hudobni naklep storilca opravičiti; on si bode zaznamoval vse pomanjkljivosti preiskavnega sodnika in dokazov, da sam pri sebi ve odgovor dati, ali je obdolženec kriv, ali je nedolžen, ali se mu kaznjivo dejanje ne sme pripisovati ali pa je zaslužil le manjšo kazen. Pri tem mu bode naj bolje pripomagalo dušeslovje, ker razkriva ta znanost globino človeškega mišljenja, naravnih nagonov in pravi razsodek vseh razmer, ki so merodajne v posameznem primerljeji. Da se ima tudi ustno razgovarjati z obdolženim in razun njegovega zapisanega izpričevanja še slišati tajne misli in nazore, kterih ni hotel razkriti preiskavnemu sodniku, se samo po sebi razumeva. V marsikterem slučaju mu bode koristila izurjenost v sodniškem zdravoslovji, zastran kterega obračamo pozornost slovenskih pravnikov na dotično knjigo d^{ra} Schauensteina. Natančno poznanje kazenskih postav, popolno znanje jezika, v kterem se pravda razpravlja in kterega obdolženec govori in dar zgovornosti so pogoji dobrega zagovorništva.

O poštних hranilnicah.

Prav zlo se je bilo treba bati, da sedaj, ko je ministerstvo Hohenwartovo padlo, padejo tudi z njegovo politiko vse naslove njegove gledé narodno-gospodarskih razmer in posebno, da se opusti naprava poštних hranilnic po načinu angleških „Post-Office-Saving's-Banks“, kakor jo je bil dr. Schaeffle brž po svojem vstopu v ministerstvo predložil. Na radost in veselje vsakemu, komur je za gospodarstveni napredek v naši v tem obziru zanemarjeni Avstriji mar, se na ta predlog ne le samo ni pozabilo, temuč se po naj novejših naznanilih marljivo za to pripravlja in poganja, da se ta velekoristni zavod že v prvi polovici prihodnjega leta vstanovi. Naše gospodarstvene razmere trpijo neizmerno pri vednih ministerskih krizah, ker navadno je, da se pri teh na državno gospodarstvo skoro nič ali le malo misli in briga: vse se drvi le o neki „visoki“ politiki, ker ta je zdaj nekakšna obča in strastna moda postala, nji se daruje vse, za njo se brezobzirno plačuje. Politična strast navadno strastnike ene ali druge stranke tako oslepi, da v napravah in uredbah svojih nasprotnikov ničesar veljavnega ali dobrega opaziti ne morejo, tako da celó pozabijo na svojo in korist drugih.

Glavna prednost vsake ustavne države je, da si državljani sami določujejo, kako se z njihovim premoženjem ravnati in gospodariti sme; ko je pa to glavna prednost, je tedaj tudi glavna dolžnost vsakemu državljanu, da marljivo pazi, kako se z njegovim in njegovih sodržavljanov blagom ravna in gospodari. Hočemo li ustavnega življenja vredni in za dobro ustavo pripravi biti, brigajmo se poprej bolj za sprevidnost v državnem gospodarstvu, nego za „visoko“ politiko, po kateri večí del vsakdanjih politikarjev sega, kakor dete po luni.

Ko je dr. Schaeffle svoj projekt gledé poštних hranilnic (— mislim da v navdušenji za stvar —) svetu precej kazavno naznanil, so glavni listi dunajski le toliko pretresovali,

kolikor jim je ravno za osobne napade in plitve šale priročno bilo, njihova „visoka“ politika se s takimi „malenkostimi“ ni mnogo pečati hotela. Ako pa bi kdo mislil, da se ta stvar ne le samo zato po glavnem časnikarstvu podpirala ni, ker mu je ministerstvo bilo nepriljubljeno, temuč za to, ker res posebne važnosti in veljave za Avstrijo nima, se moti. Glavno Avstrijansko časnikarstvo zastopa veliki kapital, delničarstvo, ki se pa naj bolj nahaja po glavnih mestih; poštne hranilnice pa so namenjene ljudstvu, ljudem, ki še nimajo gotovega kapitala, ljudem, ki si od svojega vsakdanjega, tedenskega ali mesečnega zaslužka kaj prihraniti želijo. Vsakemu je lahko znano, da je večji del vsakdanjih finančnih spekulacij le na hitri dobiček priredjenih: vse hrepeni po visokih odstotkih in dividendah, svoje premoženje naglo in brez velikega in dolgotrajnega truda pomnožiti; zato pa, da bi se kapital po malem shranjivanji nabiral in množil, se le malo kdo briga in skrbi in kdor 100 gld. nima, misli da si s 100 krajcarji ne more početi jih pridobivati, a vendar bodo ravno to nalogo imele poštne hranilnice. Da bi se naše ljudstvo že zanaprej zaupljivo za ta velevažni zavod pripravljalo in se ga ob došlem času kar mogoče obilno vdeleževalo, menda ne bode od več, ako se tukaj bistnost angleških poštних hranilnic pokaže. Angleška vlada je želela ljudi, ki ob vsakdanjem, tedenskem in mesečnem zaslužku živijo in drugega kapitala nimajo, k varčljivosti napeljevati in odgojevati, vedé da varčljivost je bitna podlaga vsemu premoženju in blagostanju, svobodi in omiki. V ta namen dala je ljudstvu pomoček na roko, po katerem si lahko malo po malem vsakdo, tudi od svojega malega zaslužka nekoliko varno prihrani. Vlada je pri tem posebno na dve razmeri pazila: prvič, da se ljudstvu za takšno nabiranje in shranjevanje vsakoršna mogoča priložnost daje, in drugič, da je vsakemu vsakteri penaz tako varen, da se mu nikoli treba bati ni ga zgubiti.

Za prvo svrho je priredila, da se na vsakoršni pošti, bodi si v mestu ali vasi, vsaki dan denar za shranjevanje

vlagati more, naj manjša svota, ktera se enkrat vložiti more, je en shilling, t. j. 50 kr. Vložen denar se pa ravno tako na vsaki pošti, kadar treba, lahko izvzema, samo da se neke dni poprej zanj oglasi. Pa naj se to še s primeri pojasni. Ko bi namreč pri nas po angležkem načinu poštne hranilnice bile, bi mogel človek, ki je n. pr. v Ljubljani vsaki teden po 50 kr. v poštno hranilnico vlagati začel, po tem pa bi na Gorensko ali Dolensko v katero mestice prišel in bi tudi tam pri vsaki pošti na svojo hranilno knjigo, ktero je pri prvi vlogi dobil, dalje vlagati mogel. Ako bi ta človek na Štajersko v Celje, Maribor, Gradec ali kam drugam si bodi prišel, vsaktera pošta je njegova hranilnica, povsodi lahko k svoji prejšnji vlogi novo priloži in na vsaki pošti lahko svoj nabrani in vložen denar z obrestimi vred nazaj dobi. Koliko izvrstno dobrih in ugodnih prednosti ima ta naprava, vsakdo lahko sprevidi. V poštne hranilnice sme vlagati vsaki človek, možki in ženske, odrasli in otroci, vsakdo za se in na svoje ime.

Da se vlaganje na vsako stran olehčava, ni treba posebno plačevati ne hranilnih knjig, ne vpisovanja, ne nobene poštne za liste v teh zadevah, kar je posebno prostemu ljudstvu dobro priredjeno.

Pazilo se je pa tudi na druge razmere. Marsikteri človek nima rad, da bi kdo drugi zvedel, da denar v hranilnico polaga: poštним uradnikom je tedaj ostro prepovedano, nikomur ne nobenega imena onih razodeti, ki v hranilnico polagajo.

Kar se druge točke tiče, namreč obče varnosti vpoložene glavnice, je ta na vsako stran popolna. Kadar se na kateri pošti denar vloži in ta vloga v hranilno knjigo zabileži, ima to dotični poštni uradnik glavnemu poštному hranilničnemu uradu naznaniti in denar poslati, kder se vsakoršna svota zopet v glavne knjige vpiše. Poštni glavar (— Postmaster-General —) pa ima dotični osobi, ki je denar vložila, z natiskanim listom naznaniti, da se je v redu denar vpoložil. To naznanilo se navadno v dveh ali treh dneh dobi na vsako

vlogo; ako bi pa v desetih dnevih ne došlo, se ima poštnemu glavarju zanj pisati, kateri list nobene poštne ne stane. Tako je vlaganje ne le samo v vsakem obziru priročno lahko, temuč tudi redno varno, da se kakošna zguba ali pomota ne zgodi; in če bi se pripetila, se brž popravi. Da pa je vložen kapital sam po sebi varen, zato skrbi vlada, njegovo varnost garantuje država, celi narod.

Iz vsega tega se vidi, da je ta naprava angležka izvrstna; takšni zavodi so ljudstvu za materialno in moralno povzdigo. Človek, ki si nekoliko svojega zaslužka shranjuje, čuti v sebi celo drugo moč: zavest mu pravi, da izpolnjuje svojo dolžnost, kar ga z blagim ponosom navdaja in vedno na večjo rednost budi. Zavest, da ima nekoliko prihranjenega, dava mu zadovoljnost sè samim seboj in ohrabljuje ga z pogumom, ne boji se vsake nezgode in zato mirnejše in prijetnejše živi. Takšne razmere pa storijo človeka prav značajnega in poštenega, on čuti zavest za svobodo v pravem pomenu, saj mu ni treba proti svojemu čutenju in prepričanju ravnati, ni mu treba se nikomur nevredno vklanяти in prilizovati: on stori to, kar poštenje in pravica zahteva, on je sam svoj, ljubi svobodo in pošteno čast. Nasproti pa človek, ki od dné do dné kakor kaplja na listu le od milosti koga drugega živi, ki nič gotovega in varnega nima — je brez srčnosti, brez ponosa, brez vse prijetne zavesti. Njegov značaj se ravna po vsakdanjih mu potrebah in prilikah; vse njegovo dejanje se ravna po volji drugih, od katerih je več ali manj odvisen; pri njem ni pravega poštenja, ne prave časti: on ni sam svoj, niti nima pojma o pravi svobodi: premoženje in neodvisnost, katero pri drugih vidi, jim zavida kot nepravilno vlast, misli se samega sebe zato po naravnih postavah okrivljenega, zato kriči proti vseobči krivici ter oznanjuje in zahteva „komunizem“. Takšne so vsakdanje prikazni naše dobe.

S tem pa pisatelj teh vrstic nikakor neče reči, da bi poštne hranilnice bile panacea proti vsemu gospodarskemu in družbinskemu neredu; vendar prepričan je, da bi poleg drugih

pomočkov mnogo k boljšim razmeram pripomogle. Lehko bi še kdo prigovoril: da je stvar tako dobra, bila bi se že poprej poskusila. Da, že pred nekoliko leti je eno privatno dunajsko društvo poštne hranilnice v Avstriji vstanoviti mislilo, vendar, kakor že rečeno, je pri nas vladala strastna spekulacija na visoke procenle, toraj na delnice in posojila; da bi se pa celi zavod dobro opravljati mogel, bi poštne hranilnice le male odstotke davati mogle; angleške davajo $2\frac{1}{2}\%$, kar se našemu občinstvu malo dozdeva. Te zapreke se je zbal ono društvo. Pred vsem tedaj treba ljudstvo prepričati, da mu je naj poprej potrebno varčljivemu biti in kapital malo po malo, pa varno nabirati, da mu bode to več koristilo nego se na nagle in negotove dobičkarije zanašati. Državi pa je naloga, če ona garancijo kapitalovo prevzame in to naj bi storila, razmere na toliko poboljšati, da ji bode mogel vsaki pošten državlján brez straha in dvombe mirno ves svoj imetek zaupati.

— " —

Ako lastnino zasebnih ljudi kupi država za napravo cest ali železnic, se ima li ta iz javnih bukev izknjižiti ali ne?

Ako občni blagor terja, to je, ako je iz dokazanih javnih obzirov, kakor pri napravi cest in železnic potrebno, sega se tudi zoper voljo lastnika v lastnino zasebnih ljudi; lastnik jo mora, ako ne cele, pa vsaj posamezne razdelke po določbi §. 365 obč. drž. zak. državi odstopiti. Razlasteno in državi za napravo cest ali železnic odstopljeno zemljišče ali poslopje zgubi vse privatno-pravne lastnosti, postane vseh bremen prosta državna lastnina in zategadelj bi kot zasebnemu občenju odtegnjena ne imela več biti predmet javnih knjig. Skrbeti se ima, da se ta sprememba tudi iz javnih bukev razvidi. Prašanje nastaja, ima li se v takošnih primerljajih na dotična razlastena, od države za napravo cest in železnic

kupljena zemljišča ali poslopja lastninska pravica za državo vknjižiti, oziroma z odpisom vred prenesti v zato napravljeni zemljiščno-knjižni izpisek in lastninska pravica vknjižiti za državo, ali pa iz javnih bukev popolnoma izknjižiti, enako izknjižbi vpisanih pravic?

V teh zadevah sodnije različno ravnajo. Nekatere dovoljujejo in izvršujejo brez obzira na to, so li razlastene reči za napravo cest in železnic stalno ali začasno odkupljene, vknjižbo lastninske pravice za državo in oziroma odpis od države pridobljene lastnine, njeni prenos v zato napravljeni zemljiščno-knjižni izpisek in vknjižbo lastninske pravice za državo, deržaje se mnenja, da so vse v §. 287 ob. drž. zak. našteje v državi se nahajajoče reči z železnicami vred razun onih, ki niso vsem državljanom v sorabo prepuščene, kot za vknjižbo pripravna reč; zopet druge dovoljujejo in izvršujejo izknjižbo od države za napravo cest in železnic pridobljenih zemljišč in poslopij deržaje se vodila, da je razlastena in od države kupljena reč nehala biti predmet javnih knjig, ker so javne knjige le privatnopravna naprava. Zadnje mnenje oziroma ravnanje bi vtegnilo biti bolj upravičeno in vterjeno v postavah, izvesti v dvornih dekretih dné 8. novembra 1842, št. 6611, 15. oktobra 1845, št. 7063 in 18. februarja 1847, št. 1036, kajti javne knjige so le privatno-pravna naprava in le lastnina zasebnih ljudi sme biti predmet javnih knjig; k takošnim lastninam se sicer izjemno prištevajo državna, založna in ustanovna posestva s stesnjavami v §§. 287 — 290 obč. drž. zakonika navedenimi, nikakor pa ne razlastena, od države za napravo cest in železnic kupljena zemljišča ali poslopja. Iz navedenih postav je posneti, da se imajo razlastena od države za napravo cest in železnic kupljena zemljišča ali poslopja iz javnih knjig izknjižiti, tedaj se nima država na nje prepisati, akoravno vtegnejo zopet postati lastnina zasebnih ljudi. Vendar prosimo, naj nam kateri zvedenec tudi nasprotno mnenje razloži.

Valentin Prešern.

Nadevki ne stvarajo prestopka (zadevno pregreška) proti varnosti poštenja.

Meseca avgusta 1867. leta žele so travo na enem travnici: Ana Grilaneč, Jožefa Grilaneč i Katra Brus. Pogovarjaje se med seboj o saleških mladencih, kateri niso bili pri velikonočnem obhajili, rekla je Ana Grilaneč, da Vaketov hlapec (Ivana Grilanca) ni bil pristopil k božjej mizi.

S to izreko čutil se je imenovani Ivan Grilaneč Jakobov razžaljenega na svojem poštenji, pa je vsled tega pravodobno vložil zadevno svojo ovadbo proti Ani Grilanki.

Z rabsodbo 20. novembra 1867, št. 362 izrekla je sežanska okr. sodnija zatoženo za nedolžno (sedaj bi bilo za nekrivo) ter obsodila privatnega tožitelja na platež sodnih stroškov iz teh le razlogov:

uvaževaje soglasne izpovedbe preslišanih svedokov: Grilaneč Antona Matijeveča, Grilaneč Mihe Antonoviča, Grilaneč Jožefa Andrejevega in Urše vdove Jurja Grilanca, iz katerih se razvidi, da se je ovadnikovega tasta, kateri je bil navajen vsako tretjo ali četrto besedo potrditi z izreko „fiol d'una vacca“ (kravji otrok), poprijel nadevek: „vaka, vaket ali pri Vaketi“, privržek, kateri je podedovala po njegovej smrti njâ še živeča soproga, tašča ovadnika, ž njim v enej hiši prebivajoča, i kateri je prešel potem na njuno občno hišo;

uvaževaje, da obstoječe postave ne samo da dopuščajo rabo nadevkov, ampak da celó zahtevajo navedenje istih v listinah, ako je ktera osoba imade, kar se n. pr. razabira iz §§. 200/a, 292/a r. k. p. i drugih ministerialnih ukazov;

uvaževaje, da niso nadevki, vzemši razloge v obzir, zakaj so nastali, predmet za razžaljenje časti, temuč da po večkrat edino sredstvo, po katerem se razlikujejo med seboj osebe, ktere imadô enaka imena, kar je, kakor se v nazočem slučaji iz izpovedeb in imen svedokov razvidi, neobhodno v Saleži, kjer je toliko Grilancev;

uvaževaje toraj vse to, ne dade se trditi, da bi izrek: „vaka, vaket, pri vaketi“, nadevek ovadnikove hiše, mogel

stvarati prestopok proti varnosti poštenja, posebno ako se vzeme v obzir, da je omenjenej hiši nadelo vprašavni nadevek ljudstvo, katero, ker je izklenivno slovensko, niti ne razume pomembe taistega;

uvaževaje vrh tega, da se nije poslužila obdolžena upitnega izreka v nikakoršnem sovraštvu proti ovadniku, da bi njega s tem na poštenji razžaliti hotela, temuč da je rabila to besedo v prijaznem pogovoru, kateri so imele med seboj žnjice o zadevi navedenej;

uvaževaje, da se obsodba ovadnika na platež sodnih stroškov, ker je obdolžena za nedolžno spoznana, temelji na ustanovljenji §. 342 r. k. p. —

Vkljub pravodobno vloženemu utoku, kteremu se je privilo spričevalo občinskega urada zgoniškega, da samó poredni ljudje zmerjajo ovadnikovo hišo „pri Vaketi“, potrdila je presodnija tržaška z rešenjem 7. januarja 1868, št. 3 razsodbo prvega sodnika z njegovih razlogov. T.

Tržnina se sme le na trgu in ne pri vhodih trgovišča pobirati.

Po določbi §. 24 tržne postave T.-skega mesta, katero je namestništvo leta 1866 potrdilo, mora vsakteri, ki tržne dneve ali na sejmihi tržno blago na javnih mestnih prostorih prodaja, predpisano tržnino občini plačevati. Ravno tako se mora vsled §. 25 tržnina po tarifi tržne dneve in na vsakem sejmu po tržni policiji na mestu pobirati.

Več opravištev državnih posestev se je 27. februarja 1869 zarad tega pritožilo, ker občina tržnine ne pobira na mestu, temuč na mestnih vhodih, in sicer od vsakoršnega blaga brez izjeme, bodi si v resnici na trg pripeljano ali ne; potem ker oni ljudje, ki terjajo črez mero plačano tržnino nazaj, morajo z velikimi nadlegami še le nasprotno dokazovati, da blago ni bilo v mesto zarad tega prinešeno, da bi se ondi na trgu prodajalo.

Okrajno glavarstvo je dovolilo v pobiranje na vhodih mesta, ker se je ognilo besedni izpeljavi §. 25 tržnega reda.

Namestništvo je odločbo okrajnega glavarstva ovrglo ter velelo, da občina po določbi §. 25 tržnega reda sme tržnino le na mestu pobirati, dokler si ne bo izprosila premembe tega odstavka tržnega reda.

Na to pa je občina prosila potrjenja premembe §. 25 tržne postave v tem, da bi ona smela tržnino pobirati na vhodih mesta, ne pa na mestu. Občina je pri tem omenila, da je takošno pobiranje tržnim obiskovalcem po volji, ktere je poprej pobiranje tržnine pri prodajanji večkrat motilo, dalje da predmestni prebivalci od prodajalcev večkrat že na vhodih mesta blago kupujejo, po tem takem posledni še celó na trg ne pridejo.

Namestništvo je zoper nasvet okrajnega glavarja prošnjo za premembo §. 25 tržne postave T.-skega mesta odbilo „ker bi se, ako bi se tržnina pobirala pri vhodih mesta, réči vtegnilo, da je to pobiranje tržnine užitnini podobno in ker bi za odvrčanje nadlege in sitnosti ljudi obetane previdnosti in priprave ne zadostovale, varovati pred čezmernim plačilom tržnine občinstva, ki ne misli na kupčijo“.

Ministerstvo notrajnih zadev je 3. junija 1871, št. 4763 županovo pritožbo zoper odločbo c. k. namestnije iz razlogov napadene razzodbe in z obzirom na določbe §. 69 obrtnijskega reda zavrglo.

Skupna osoba se ne more obsoditi I. na kazen.

C. k. Sanoška okrajna uradnija je z razzodbo dné 24. junija 1863 občino Posada Sanoka zavoljo zanemarjenja pašne prepovedi na grajščinskih zemljiščih na platež globe 200 gl. obsodila. Namestništvo je dné 16. februaria 1864 kazensko razzodbo potrdilo, kazen vendar na 100 gld. kot po c. ukazu dné 20. aprila 1854 dopustljivi najvišji izmeri znižalo. Državno ministerstvo pa je z razzodbo dné 29. oktobra 1864, št. 17477

obe kazenski razsodbi ovrglo, „ker se po kazenski pravni poti občini kot skupnosti ne more prištevati subjektivna pregreha, temuč se le posamni občinski udje smejo preiskovati in kaznovati, ako se jim samim v krivico šteje prestopok kazenske postave“.

Skupna osoba se tudi ne more obsoditi II. na povračilo škode.

Neka grajščina v Galiciji je bila z občino v Panovici zastran pravice do paše v svojem gozdu v prepiru, pravda je bila vendar grajščini na korist razsojena, to je: občini pravica do paše odrečena. Vkljub tej pravnoveljavni razsodbi je vendarle občina svojo živino (130 glav) v tem gozdu pustila pasti, dasiravno so jo gozdne osebe odvrčevale in jo okrajna uradnija svarila, doklej naposled ni žandarmerija nerednosti odvrnila. Škoda na paši je bila 10 gold., in drevju storjena na 119 gld. 99 kr. cenjena. Stroški komisije in žandarmerijske pomoči so znašali 79 gld. 67½ kr. Okrajna uradnija Burštinska je občino po §. 72 gozdne postave obsodila na povračilo omenjene škode in stroškov, obadva kriva šuntarja pa na podlagi ces. ukaza dné 20. aprila 1854 enega v 14 dnevni, drugega v 6 dnevni zapor. Občini je bilo na voljo dano, odškodbo iskati pri posamnih občinskih udih. Namestništvo Lvovsko je dné 29. januarja 1861 to razsodbo potrdilo. Državno ministerstvo je vendar na občinski priziv z razsodbo dné 16. maja 1863, št. 17499 odločbi nižjih stopinj ovrglo, ker kaznovanje občine kot skupščine zaradi gozdnih prestopkov po njenih prebivalcih storjenih vsled gozdne postave leta 1852 in reda kazenske pravde ni dopustljivo, in je zaukazalo napeljavo kazenske pravde zoper posamne zadolžence.

Terjatve proti občini izvirajoče iz občinskega po županu položenega računa zamore tretja osoba, ktera ne stoji v javni pravni razmeri ne z občino in ne z občinskim odborom, le po redni pravni poti iskati.

C. k. okrožna sodnija v Ljubnem je s razsodbo dné 30. grudna 1869, št. 2034 na vgovor tožene občine St. P. zastran nepristojnosti sodnij v pravdi Janeza C. zoper St. P.-sko občino za 380 gld. s pripadki vred obzir vzela in tako tudi razsodila.

Razlogi:

Tožnik Janez C. naslanja svojo tožbino pravico zoper St. P.-sko občino na tožbino prilogo A.

Ta tožbina priloga spada v dva dela.

V prvem delu potrduje odbor St. P.-ske občine županu Jurju R., da ima on vsled računskega odloka dné 7. junija 1867 od omenjene občine znesek 380 gld. terjati in se zavezuje skrbeti za plačilo tega Jurju R. dolžnega zneska.

V drugem delu, namreč v dostavku dné 5. oktobra 1867 odstopa prejšnji župan Juri R. svojo terjavo iz računa v znesku 380 gld. današnjemu tožniku Janezu C.

Ob enem izrekuje šest na pogodbi podpisanih prebivalcev St. P.-ske občine, kot pri občinski seji od občinskega odbora za izdajo te pogodbe voljenih, da se bo odstopljeni znesek 380 gld. z obrestimi s priklado do konca 1868. leta današnjemu tožniku Janezu C. izplačal, sicer bi on imel pravico, ta znesek po pravni poti izterjati od podpisanega odbora.

Tožena občina je pa tožbi Janeza C. pred vsem vgovarjala, da sodnije niso pristojne, trdivši, da ta tožbina reč ni za sodnijsko, temuč le za politično ravnanje, in ko se je na ta vgovor o nepristojnosti redno obravnovalo, se mora z obzirom na dvorni dekret dné 11. septembra 1794, št. 193 zbirke pravosodnih postav popred s razsodbo razspoznati. Kar tedaj tiče prvi del tožbine priloge A, obsega ta, kakor že omenjeno, izrečenje odbora St. P.-ske občine, da je občina

svojemu županu Jurju R. iz občinskega računa 380 gold. dolžna postala.

Ko bi tožena občina svoje dolžnosti iz te pogodbe ne spolnila, gotovo bi ne vtegnilo biti dvomljivo, da bi župan Juri R. svojo terjavo iz računa od St. P.-ske občine smel izterjati ne po sodni, temuč le po politični poti.

Kajti po eni strani gre pravica odločevati o tem, je li potrjenje občinskega odbora z obzirom na §§. 37, 38, 40, 41 in 42 občinskega reda dné 2. maja 1864 pravnoveljavno, le političnim oblastnijam, in po drugi strani bi se tožbina pravica župana Jurja R. v pričujočem slučaju ne opirala na zasebno-pravni, temuč na naslov javne pravice, in je tudi z odločbo najvišje sodnije dné 19. julija 1865, št. 5900 bilo spoznano, da župan zastran svoje letne plače občine, po njem zastopane, po civilni pravni poti ne more tožiti.

Odstopna pogodba po županu Jurju R. današnjemu tožniku izdana torej ne more, ker nihče ne more več pravic odstopiti, kakor jih ima sam, ravno tako o politični pristojnosti te tožbine reči nič spremeniti, tedaj gré zdaj le še za to, ali zadnji odstavek tožbine priloge A, namreč priznanje dolga St. P.-ske občine nasproti današnjemu tožniku o tej pristojnosti nič ne spreminja.

Tožnik trdi namreč, da je po tem priznanji tožene občine za njega postal zasebnopravni naslov.

Pa vendar že to mnenje bi ne vtegnilo biti pravo, kajti po odstopnem pismu župana Jurja R., današnjemu tožniku izdanem, je res nov upnik v smislu §. 1393 obč. drž. zak. nastopil, ponovitna pogodba po §. 1377 obč. drž. zak. se pa ni sklenila, kajti tožena občina je dolžna kakor popred iz občinskega računa leta 1866, in ta naslov terjave je bil zapisan v dostavek dné 5. oktobra 1867.

S tem pa, da St. P.-ska občina izrekuje, da hoče svoj dolg v znesku 380 gld. iz občinskega računa plačati današnjemu tožniku, ne pa prejšnjemu županu Jurju R., se pravni naslov tožnika nič ne spreminja, kajti dolžnica ostane še

vedno St. P.-ska občina in naslov dolga je občinski račun leta 1866, torej predmet javnega prava.

Pa tudi, če bi ta misel ne bila prava, bi se ta tožbina reč iz kakega drugega naslova nikdar po pravni poti vtrjevati ne mogla, kajti v dostavku dné 5. oktobra 1867 je razločno omenjeno, da so bili ondi omenjeni prebivalci tožene občine od njenega občinskega odbora za izdajo te pogodbe voljeni.

Praša se tedaj:

Kdo je odborovo sejo sestavil? (§. 37 občinskega reda.) So li bili vsi odborniki pravilno sklicani? (§. 38 občinskega reda.)

Kdo je v občinski seji predsedoval? (§. 41 občinske postave.)

S koliko glasovi je bil storjen omenjeni sklep? (§. 42 občinske postave.)

Z eno besedo, je li bila ta volitev oziroma sejni sklep veljaven ali ne? o čemur gotovo le politična oblastnija sme odločevati.

Po §. 49 občinske postave mora pogodbe, s katerimi se zamorejo zaveze zoper tretje osebe vtrjevati, župan in en občinski svetovalec podpisavati, in ako zadeva pogodba opravilo, katero potrebuje višjega dovoljenja, jo mora podpisati deželni odbor.

Ako se pa dostavno izrečenje dné 5. oktobra 1867 prevdarja, je to podpisalo šest mož, ne razvidi se pa, če so bili o izdaji dostavnega izrečenja še odborniki tožene občine, in vsakakor se na dostavnem izrečenju ne vidi županov podpis ali njegovega namestnika.

Po §. 85 št. 3 občinske postave mora sklepe občinskega odbora deželni odbor potrditi, ako se prevzame kaka zaveza, ktere znesek všteto že obstoječe dolgove presega letne občinske dohodke.

Tožena občina je pač dohodke v letih 1865 — 1869 izkazala, in iz izkazka se razvidi, da njeni dohodek leta 1867 sicer 417 gld. znaša, torej več, kot je toženega zneska 380

gld., pa ker se ne razvidi, ktere dolgove je tožena občina že pred letom 1867 imela, zamore tudi le politična oblastnija odločiti o tem, je li bilo zarad prevzetja poročstva za toženi znesek potreba dovoljenja deželnega odbora ali ne.

Ker tedaj sodnija o veljavnosti ali neveljavnosti tožbine priloge A toliko manj razsojevati zamore, ko tožnik za to potrebnih dokazov ni predložil, se je moralo obzir jemati na vgovor nepristojnosti.

C. k. nadsodnija v Gradci je pa z rabsodbo dné 30. junija 1870, št. 6429 vgovor nepristojnosti odbila. Razlogi:

Po §. 27 št. 4 in §. 62 alin. 2 občinske postave za Štirsko dné 2. maja 1864, št. 5 deželnega zakonika spada pretresovanje vsako leto položevanega županovega računa o občinskih dohodkih in stroških v področje občinskega odbora.

Iz tožbine priloge A se razvidi, da je občinski odbor v St. P., obsegajoč 7 udov, že 7. junija 1867 izrekel, da ima župan Juri R. iz računskega odloka istega dné od občine znesek 380 gld. resnično in veljavno terjati.

Akoravno bi župan Juri R. na podlagi tega izrečenja svojo terjavo iz računa zoper občino zamogel vtrjevati ne po sodnijski poti, temuč pred oblastnijo občini predstavljeno, vendar iz tega nikakor ne sledi, da bi tudi današni tožnik Janez C., ki na podlagi odstopa zgorej omenjene terjave in na podlagi dostavnega izrečenja odbora tožene občine dné 5. oktobra 1867 plačilo odstopljene terjave zahteva, imel pravico, jo po ravno tej poti izterjati.

Ko je namreč odbor omenjene občine v navedenem dostavku Janeza C. kot na mestu do terjave upravičenega župana R. stopivšemu odstopojemniku nasproti izrekel, da bode njemu, kot sedajnemu upniku odstopljeni znesek 380 gld. z obrestmi vred do konca leta 1868 tako gotovo izplačan, kakor bi sicer imel pravico, omenjeni znesek izterjati po pravni poti, se je s tem izrečenjem nasproti tretje osebe, ki s toženo občino ni v nobeni javni zavezi, prevzela zasebnopravna zaveza, za ktere izpolnitev se ima omenjena občina le pred

pristojno sodnijo tožiti, po omenjenem dostavnem izrečenju je stvar postala državljanska pravna reč, za ktere obravnavo in razsodbo so po dotičnem pravilniku sodne oblasti sodnije pristojne.

Če so bili in doklej izdatelji omenjenega dostavnega izrečenja za to upravičeni, če je bila in doklej s tem občina sama zavezana, ni odločevati danes, ko se le samo govori o razsoji nepristojnosti od tožene občine vgovarjeni, sedaj zadostuje, da se po obliki in po besedah pogodbe, na katero se opira tožba, za tožnika pokaže pravni zahtev.

Temu dosledno se mora razsodba prve stopinje, ko se je v tej zadevi vsled dvornega dekreta dné 23. junija 1820, št. 1669 poprej deželni odbor prosil za mnenje, na zavržbo vgovora nepristojnosti spremeniti.

C. k. najvišja sodnija je po doteku mnenja c. k. ministerstva notrajnih zadev, katero je z dopisom dné 5. novembra 1870, št. 16180 pristopilo mnenju, da so za razsojo pričujoče pravde sodnije pristojne, z obzirom na razloge c. k. nadsodnije in gledé na to, da prvi pravni naslov, na katerega Janez C. svojo terjavo zoper St. P.-sko občino naslanja, ravno izvira iz dodatnega izrečenja dné 5. oktobra 1867 od občinskega odbora podpisanega in na njegov prid prvotni pogodbi dné 7. junija 1867 pripisanega, kateri pravni naslov se sme, ker tožnik ni v zvezi po občinskem redu uravnani niti z občinskim odborom, niti z St. P.-sko občino, le držati za zasebno-pravni, dalje ker to dodatno izrečenje gledé na obrok plačila njemu odstopljene terjave in obresti od nje, potem kar tiče posledke neplačanja v tožnikovo korist le obsega določbe, ki se v prvotni pogodbi dné 7. junija 1867 ne nahajajo, tožnik zoper občino le po redni pravni poti vtrjevati zamore, in da se tedaj iz sodnega ravnanja zavoljo omenjene tožbe Janeza C. vpeljanega ničnost zaradi nepristojnosti te reči razvideti ne more, temuč da je tembolj postaven izrek c. k. nadsodnije, da ne velja od tožene občine zoper to stavljeni vgovor, da sodnije niso pristojne, pritožbo ničnosti in za do-

sojo tožene občine zavrgla in spodbijano nadsodnijsko razsodbo potrdila.

(Razsodba najvišje sodnije dné 16. novembra 1870, št. 13442.)

Za razsojanje na povračilo oglednih stroškov zoper odstopivše sočlene občinskega zastopa, katerih neredno ravnanje z občinskim imetkom je ogledno pozvedovanje vzročilo, niso pristojne samoupravne oblastnije ter se zamorejo take terjatve le po pravni poti iskati.

Večkratne pritožbe zastran oskrbovanja občinskega premoženja v N. so pripravile češki deželni odbor na to, da je leta 1865 v N. poslal posebno za to odločeno preiskovalno komisijo. Deželni odbor je iznajdek te komisije odstopil okrajnemu odboru z ukazom, da naj vsled §. 96 obč. reda naroči, da se oskrbovanje občinskega premoženja uravna, in da se izreče dolžnost udev prejšnega občinskega zastopstva in njihova zaveza do povračila.

Okrajni odbor je na to dné 18. junija 1867 izdal ukaz (oziroma poduk) zarad uredbe občinskega oskrbovanja, in izrek gledé na zavezo do povračila županu v R. Okrajni odbor je v tem ukazu določil, da morajo deloma Anton R., deloma udje prejšnega odbora, deloma posamesni občinski uradniki škodo povrniti. §. 80 tega ukaza se glasi, kakor sledi: „Ravno tako so bivši župan Anton R. in vsi udje prejšnega občinskega odbora nerazdeljeno dolžni, občinskemu dohodarstvu v N. povrniti vse iz dognane preiskave izvirajoče in po dekretu deželnega odbora odmerjene stroške v znesku 703 gl. 23½ kr., ker je bila ta preiskava vpeljana le zarad od tega občinskega zastopstva storjenih napak in nerednosti, in ker so bile te napake in nerednosti tudi v obilnem številu, mnogovrstno in izdatno po preiskavi dokazane.

N.-ska občina je potem pri ondešnej okrajnej sodniji zoper Antona R. in posamesne ude prejšnega občinskega zastopstva tožbo vložila, in prosila za razsodbo: „Anton R. in

tovarši so nerazdeljeno dolžni v 14. dneh vse iz dognane preiskave izvirajoče in na 703 gld. 23 $\frac{1}{2}$ kr. odmerjene stroške, zamudne obresti po šest od sto od dneva vložene tožbe do opravljenega plačila, kakor tudi tožne stroške plačati, ako se hočejo izogniti sodnijskeji sili“.

Okrajna sodnija je tožbino zahtevanje odbila, ker se le opira na odlok okrajnega odbora v N. dné 18. junija 1867, št. 651, ta odlok pa za tožbino reč nima dokazne moči v smislu §. 112 sod. red. kot javno pismo, kajti ta odlok okrajnega odbora je po njegovih besedah tembolj vodilo za občinski odbor, kaj da ima storiti in terjati, ter neveljavna rzsodba o zavezi in številu povračila, o tem imajo vsled §. 66 obč. red. sodnije odločevati. Zoper to razsojo je občina podala prošnjo za presojo.

Nadsodnija se je najpred z deželnim odborom zastran pristojnosti spustila v dogovor; poslednji pravi, da ta stvar po razločnih besedah §. 66 obč. reda ne spada v področje upravnih organov, ampak civilnih sodnij.

Nadsodnija je potrdila rzsodbo prve stopinje. Razlogi: Odlok okrajnega odbora dné 18. junija 1867 je sicer v nekakej zadevi javna listina, kolikor se namreč tiče zadev občinskega oskrbovanja, v kterih zadevah ima okrajni odbor pravico odločevati. Kolikor se je pa okrajni odbor spustil v zadeve, ki pod njega ne spadajo, in bi na priliko v državljansko-pravnih zadevah koga na povračilo obsodil, bi takošni sklep ne imel oblike javne listine. Okrajno zastopstvo pa nima pravice do razsoje vprašanja, je li kdo dolžen, plačati stroške za pozvedovanje škode občini storjene. Kakor okrajna sodnija trdi, je ukaz okrajnega odbora dné 18. junija 1867 le vodilo o računskih in upravnih zadevah, in ravno §. 80, v kterem tožnik že rzsodbo vgleda, ni druga, kakor ukaz do mestnega zastopstva, da ima pravico do tega zneska po pravnej poti dokazati. Tožniki bi imeli po pravnej poti dokazati, da so toženci stroške zakrivili. Občina se je zarad tega opirala na odlok okrajnega odbora dné 18. junija 1867,

kteri bi jej imel vse dokazati, na sploh znano slabo oskrbovanje, in ponudi naposled tudi v dokaz tega zavrnljivo glavno prisego. Omenjeni odlok okrajnega odbora pa tudi v tej reči ni odločiven, sploh znano slabo oskrbovanje ni nikakoršen dokazen pripomoček, in prisega, ki ni na okoljščine kakega dejanja ponujena, temuč le na izide kakega odločila, je nedopuščena. Tožbina reč tedaj ni dokazana, in zavrnitev tožbe opravičena.

Zoper razsodbo nadsodnije je mestna občina N. podala prošnjo za dosajo; najvišja sodnija se obrne na ministerstvo notrajnih zadev s prošnjo, naj jej o vprašanji pristojnosti naznani svoje mnenje.

Najvišja sodnija je v svojem ministerstvu oddanem dopisu izrekla, da ta reč ne spada sodnijam, tedaj bi bila obravnavana za ovreči in tožniku razsoja upravnih oblastnij dokazati, in to sicer iz sledečih razlogov: O predmetu prepirne reči, o plačilu stroškov preiskave bi bile upravne oblastnije že pravnoveljavno razsodile, ker so stroške po številkah ustanovile in prejšno občinsko zastopstvo na plačilo nerazdeleno obsodile. Ta stvar ne more biti iz novega predmet sodnijske razsoje. Š. 66 obč. reda leta 1864 se tukaj ne more porabiti, ker ne gre za pravice do povračila, ki se imajo še le vtrjevati, temuč za zneske do povračila, ki so že pravnoveljavno prisojeni, sicer pa napake in nepostavnosti, ktere so bile predmet preiskave, večjidel izvirajo iz prejšnjih časov, in se ne morejo soditi po občinskej postavi leta 1864 izdanej.

Ministerstvo notrajnih zadev je v svojem odpisu dné 6. maja 1871, št. 3864 odgovorilo, da ono ni te misli, in je svoje mnenje naznanilo, kakor sledi:

V pričujočem slučaju je deželni odbor od svojih uradnikov vsled preiskave občinskega oskrbovanja v N. naštete stroške komisije že leta 1865 na 703 gld. 23 $\frac{1}{2}$ kr. odmeril in potem od občine N. terjal. Sedaj se tedaj ne govori več o plačilu stroškov komisije, temuč o vprašanji, so li prejšni

udje občinskega zastopstva v N. dolžni, občini povrniti od nje že plačane stroške, ali ne. Okrajni odbor v R. je pač res v svojem ukazu dné 18. junija 1867, št. 651 v §. 80 izrekel, da so prejšnji župan in vsi udje prejšnega občinskega odbora nerazdeljno dolžni, zgorej omenjene stroške v znesku 703 gld. 23 $\frac{1}{2}$ kr. občinskemu prihodarstvu v R. povrniti, ker se je preiskava le zbog nerednega oskrbovanja teh osob vpeljala.

Po besedah zgorej omenjenega odloka okrajnega odbora v R. se pa, kakor se v razlogih prve in druge sodne stopinje posebno naglasuje, le misliti sme, da je okrajni odbor v §. 80, kakor tudi v več drugih §§., kateri tudi le govore o dolžnosti udov prejšnega občinskega zastopstva in posamesnih občinskih uradnikov do povračila, občino le hotel podučiti in veleti, zarad katerih zneskov in zoper ktere osebe more ona pravico do povračila vtrjevati.

Nikakor pa ni bil okrajni odbor upravičen, razsojevati o povračilu, ker §. 66 češke obč. postave občinam za utrjevanje pravic do povračila zoper posamezne občinske uradnike iz oskrbovanja redno pravno pot odkazuje, in ker se dalje tudi v začasnej občinski postavi dné 17. marca 1849 ni nahajala nobena določba, ktera bi bila to že po reči sami civilnemu sodniku pripadeno pravico občinam ali višjim upravnim oblastim odkazala, ker je tembolj v §. 60 navoda za oskrbovanje občinskega premoženja, izdanega z ukazom ministerstva notrajnih zadev dné 11. grudna 1850, št. 13353 bilo razločno omenjeno, da se imajo občinske pravice do povračila zoper njene uradnike iz podanega računa po pravnej poti pred pristojno sodnijo izterjevati.

Ministerstvo notrajnih zadev je v soglasji z mnenjem češke nadsodnije in deželnega odbora tega mnenja, da so za razsodbo te pravde sodnijske oblasti pristojne.

Po tem je najvišja sodnija pristopila mnenju ministerstva notrajnih zadev, in z ukazom dné 24. maja 1871, št. 5992 temu primerno naredbo izdala.

Pravica upnikov volilojemnika do zavarovanja na voljeno reč po enakosti §. 822 obč. drž. zak.

A. je zoper svojo dolžnico B., kateri je bil voljen užitek M.-ove zapuščine po dedičih že nastopljene, vložil prošnjo ter zahteval, da naj se mu po prejšnem vpisu M.-ove oporoke pri hiši št. 35, spadajoči k njegovi zapuščini, dovoli predznamba založnega prava na užitek omenjene hiše B. po oporoki pripadeni, v zavarovanje svoje terjave zoper dolžnico B. s vtessenjem §. 822 obč. drž. zak. Nižji sodnji ste to prošnjo odbili nanašaje se na dvorna dekreta dné 26. maja 1795, št. 230 in 24. februarja 1819, št. 1548 zbirke pravosodnih postav in gledé na to, da se §. 822 obč. drž. zak. edino dedičevim upnikom prilega, ne pa tudi volilojemnikovim upnikom, in ker v neprepirnem ravnanji ne sme sploh noben upnik zahtevati, da bi se dolžniku pristoječa in še ne knjižno vpisana pravica v zemljiščnih knjigah zaznamovala.

Na A.-ovo pritožbo je c. k. najvišja sodnija v prošnjo dovolila iz sledečih razlogov: Prevideti se ne more, zakaj bi le z obzirom na sredstva zavarovanja v §. 822 o. d. z. uravnana postava dedičevim upnikom podeljevala večjo varnost, kot volilojemnikovim upnikom, ker vendar tudi volilojemnik vsled §. 684 iste postave navadno precej po zapustnikovih smrti sebi in svojim naslednikom pridobi pravico do volila; ker volilojemnik, kakor §§. 690, 726 in 812 o. d. z. in §. 178 postave dné 9. avgusta 1854 drž. zak. št. 208 skazujejo, v dosego volila tudi ne potrebuje brez izjeme dedičevega posredovanja; ker se sme pečati s pravicami dedičev kakor tudi volilojemnikov (§. 448 obč. drž. zak.) in ker je §. 822 le zarad tega neogibno potreben, ker se po drugih pravilih smejo z zastavno pravico obloževati le reči, dolžniku že slišijoče in natanko zaznamovane in ker pri nepremakljivih rečeh in pri pravicah, s katerimi se ima po enakem načinu ravnati, izvlasti po §§. 432 in 451 mora prednik v javnih knjigah že vpisan biti. Vprašanje, je li premoženje, katero se ima zadolžiti, vsled dedinske pravice ali volila pripadlo,

je toliko manj odločilno, ko se tudi zoper dediča po dvornem dekretu dné 3. junija 1846, št. 968 zbirke pravosodnih postav govori le o zavarovanji na posamesne dedinske dele. Volilojemnica B. se zoper njeno voljo ne sme vpisati v posest volila, temu nasproti pa ji je dano na voljo, se volilu odpovedati, potem dovoljeno zavarovanje ne zadobi veljave, temuč zadeva neko razvidnost razmér med volilojemnico in volilom v §. 21 deželno-knjižnega patenta dné 22. aprila 1794 zbirke pravosodnih postav št. 171 dopustljivo, kateri ni protiven niti dvorni dekret dné 26. februarja 1819, št. 1548, ki drugemu različnemu slučaju daje pravila, niti oni dné 26. maja 1795, št. 230, kateri izrečno vpis oporok dopušča, v kterih se o nepremakljivem premoženji naročuje.

~~~~~

Opazka. §. 822 obč. drž. zak. zahteva, da razprava zapuščine še teče in da se zapuščina še ni prisodila.

1. Dokler ni volilo izplačano, tedaj na priliko dedič voljene premakljive reči ni volilojemniku prepustil, dokler ni vknjiženo volilo nepremakljivega posestva (§. 437 o. d. z.) se volilojemnikov upnik na reč samo ne more zavarovati, zarad tega ne, ker ona ni lastnina njegovega dolžnika, volilojemnika, temuč v dedičevem premoženji, „dednej lastini“ (§. 822 obč. drž. zak.). Zbog tega sme, da se zavaruje, le dedičev upnik na to segati, in to je tako samo po sebi umevno, da bi ne bilo treba, tega posebej izrekati v enem odstavku (§. 822 obč. drž. zak.). Na kolikor je pa po avstrijskem dednem pravu zapuščina dedinskim upnikom pravno zavezana, imajo oni pravico terjati plačilo pred dedičevimi upniki, je pravica poslednjih do zavarovanja na dednej lastini vtesnjena; vtesnjavo ustanoviti je bila tedaj naloga postavodavalca, kateri jo je odobril s §. 822, in kolikor se tiče predznambe pravice dedičevega upnika, §. 21 deželno-knjižnega patenta dné 22. aprila 1794 zbirke pravosodnih postav št. 171. To je postanek in misel navedenih pravil.

Volilojemnik nima pred izpolnitvijo volila nič drugega, kot posebno pravico zoper dediča na izpolnitev (§. 684), tedaj, ako je voljena kaka telesna reč, pravico do reči *jus ad rem* (ne pa *in re*) pri kateri zna volilojemnikov upnik ravno tako, kakor pri kaki drugi svoji terjavi zavarovanja iskati in si sprositi po navadni pravni poti.

2. Ako je pa volilo že izpolnjeno, tedaj voljena premakljiva reč od dediča volilojemniku prepuščena, volilo na nepremakljivo posestvo vknjiženo, potem se je stvar popolnoma spremenila. Stvar ni več dedinska lastnina, ona tedaj ne more več dedinskim upnikom v zavarovanje služiti, in toliko manj jo dedinski upniki smejo obrniti v svoje plačilo; stvar je zdaj volilojemnikova lastnina; toraj se sme njegov upnik na njo zavarovati, brez vsakršnega pogoja po koristi dedinskih upnikov, katerih naloga bi imela biti skrbeti za svojo korist s tem, da bi bili izprosili razločenje zapuščine od dedičevega premoženja še pred prepuščanjem volilojemniku, pred vknjižbo volila, njegovo zavarovanje po sodnji ali skrbniku (§. 812 obč. drž. zak.), da bi bili s tem zadrževali dediče v porabi in prenosu lastnine voljene reči in volilu obdržali lastnost dedne lastnine.

Ob kratkem povedano: Pred izpolnitvijo volila volilojemnikov upnik §. 822 obč. drž. zak. rabiti ne more, po izpolnitvi ga pa ne potrebuje.

Kar se je do zdaj o volilu nepremakljivega premoženja govorilo, velja, kar se samo po sebi razumeva, tudi ondi, kjer ni voljeno nepremakljivo premoženje samo, temuč kaka pravica do reči *jus in re* (ne lastnina), ker se pravice na nepremakljive reči dosežejo le s vknjižbo v zemljiščne knjige. Ako je bil tedaj na priliko voljen užitek nepremakljivega posestva (kakor v zgorej omenjenem od najvišje sodnje razsojenem slučaju) sta volilojemnik in njegov upnik pred izpolnitvijo volila v 1. odstavku navedenem pravnem položaji, in po prepuščanju v 2. odstavku navedenem pravnem položaji, in

poslednji tedaj ne more s §. 822 za svoje zavarovanje nič storiti.

(Razsodba najvišje sodnije v polnem zboru od 23. novembra 1870, št. 13266.)

Na koliko dober stoji loterijski nabiralec za napovedane številke, ktere je krivo napisal v prvotne listke.

Matija R. je dné 9. grudna 1869 v loterijski nabirnici Ferdinanda L. v W. za loterijsko vzdigovanje, na 11. grudna 1869 v Lincu odločeno, na številke 2, 25 in 26 (ktere so bile tudi vzdignjene) 10 kr. stavil.

Loterijski nabiralec je res te številke nepremenjene zapisal v Matiju R. vročenem stavnem listku,¹ v izvirnem pri razsoji dobitka samo merodajnem spisku pa po zmoti namesto prve številke številko 5 vpisal.

Vsled tega je Matija R. tožil Ferdinanda L. zastran povračila s tem storjene škode, ktero je on z 245 gl. 50 kr. zahteval.

C. k. mestno odredjena sodnija v Welsu je s razsodbo dné 17. avgusta 1870, št. 3847 dopustila po toženci ponujeno dokazovanje po svedokih na okoljščine: da je on 9. grudna 1869 pred tožnikom in drugimi loterijskimi igralci rekel, da v stavnem listku zapisane številke niso odločilne, temuč one v izvirnem spisku, in da je tožnik pri igralni mizi stal tako, da je videti zamogel, kaj da je toženec zapisal v izvirni listek.

C. k. nadsodnija v Beču je pa dné 24. novembra 1870, št. 21089 na tožnikovo prošnjo za presajo razsodbo podvrgla izidu njegovega ponujenega dokazovanja po glavni prisegi na okoljščino: „da je on v loterijski nabirnici v W. dné 9. grudna 1869 za loterijsko vzdigovanje, ki se ima 11. grudna 1869 v Lincu vršiti za od njega vloženi znesek od 10 kr. razun števil 25 in 26 tudi številko 2 napovedal“.

V razlogih se poudarja to, da je loterijski nabiralec po obstoječih postavah vezan, one številke, ki mu jih igralec

za rečeno vzdigovanje pové, natanko in nepremenjene zapisati v izvirni listek, ki je pri razsoji, je li kaj dobljenega in koliko, edino odločiven; ako to opusti, mora po §§. 1299 in 1324 obč. drž. zak. igralca odškodovati in sicer povrniti vso škodo, ker je igralec le upravičen, ne pa dolžen, si številke nazaj povedati pustiti, in opuščenje te previdnosti še ne stori nikakoršnega zanemarjenja.

Dokazovanje po svedokih od prvega sodnika dopuščeno je pa popolnoma nepomenljivo, ker ni toženčevo izrečenje, da pod gotovimi okoljščinami ni plačnik, merodajno, temuč le o stavljenji v loterijo veljavni postavni predpisi, in ker bi imela biti toženčeva dolžnost, ako so se 9. grudna 1869 ljudje v loterijsko nabirnico zelo vrivali in vpili, najprej mir in red napraviti, in še le potem z vpisovanjem številke nadaljevati.

C. k. najvišja sodnija je vendar po toženčevi prošnji za dosojó obe razsodbi nižjih sodnij spremenila ter spoznala: „Toženec je dolžen, tožniku plačati ne celi toženi znesek od 245 gld. 50 kr., temuč samo polovico tega zneska s pripadki vred, vendar le potem, ako se tožniku vspeši glavna prisega od nadsodnije dopuščena“. Razlogi:

Ako je res, kakor tožnik trdi, toženec pa zanikuje, da je tožnik tožencu številke 2, 25 in 26 narekoval, bi bilo toženčevo zadolženje, kterega nasledek bi bil v smislu §§. 1294, 1295, 1323 in 1324 obč. drž. zak. dolžnost do povračila, ker on ne gledé na dolžnost, ki ga kot loterijskega nabirnika po reči sami in po posebni postavi veže, narečene številke ni vpisal v izvirni listek.

Te zaveze bi ga ne vtegnile oprostiti ne večje vrivanje igralcev omenjeni dan, ne njegovo, kakor on pravi, izrečenje, da za nič dober ne stoji, ne od njega trjena okoljščina, da je tožnik zamogel videti, kaj da je bilo pisano v izvirni spis, in dokaz po svedokih v tej zadevi od njega ponujeni je toraj neodločljiv.

Kar pa zadeva znesek povračila, ki ga ima toženec dati, ako se mu z omenjenim dokazom po glavni prisegi posreči,

se mora pri tem obzir jemati na določbo §. 1304 ob. dr. zak. po kateri, ako se pri kaki poškodbi tudi poškodovanec zakrivi, ima on s poškodovancem po primeri škodo trpeti, in ako se ne more primeriti, pa po enakih delih.

Kajti po §. 4 loterijske postave dné 13. marca 1813 mora ta, ki svojo igro postavljenemu loterijskemu nabirniku izročiti misli, njemu natanko in razločno narekovati ne le izbrane številke, kakor tudi vrsto igre in stavljeni znesek, temuč tudi obzir jemati na to, da se vse prav v izvirne listke vpiše in v tej zadevi si celo igro po dovršenem vpisu nazaj povedati dati.

Tožnik na to previdnost, s katero bi se bil vtegnil odstraniti napačni vpis, ni obzira jemal, on zamore tedaj po navedenem §. 1304 obč. drž. zak. le povračilo polovice škode od 122 gld. 75 kr. terjati.

(Razsodba najvišje sodnije dné 9. junija 1871, št. 1230.)

Kaznovanje dejanj žalečih sodniško izvrševanje, ki pa ne spadajo pod kazenske postave.

Okrajna sodnija v L. je kmečkemu fantu W. iz tirolske občine P. imela vročiti nek izpisek iz zapisnika švicarske kazenske oblastnije, in je uradnemu služabniku sodnija zaukazala, izpisek po navadi vročiti. W. se je branil izpisek prevzeti, je dotični izpisek nevljudno in naglo nazaj porinil in na opombo uradnega služabnika, da se zategadelj odlok mora nabiti na duri, je rekel, „On nima razun h . . . duric nobenih drugih duri, odlok se mu ima tedaj pripeti na h . . . durice. Vsled tega se mu odlok ni vročil, in uradni služabnik po tem primerljeji se razžaljenega čutivši, je to naznanil okrajni sodniji. Ta je odločila kazensko obravnavo, in je W. kot prvega storilca prestopka po §. 312 kaz. zak. za krivega spoznala in ga obsodila v desetdnevni zapor in na povračilo stroškov kazenske pravde in izvršbe.

Zoper to razsodbo je državni pravdnik podal pritožbo

na nadsodnijo povdarjaje, da sodnijski služabnik ni naznanil bližnjih dejanskih okoljščin, temuč le sploh omenil, da je bil W. nagel in surov, in da je bila omemba z h... duricami v resnici surovost in toraj razžaljiva, da se pa za razžaljenje v smislu §. 312 oziroma 496 kaz. zak. držati ne more. W. je tedaj osvoboditi in okrajni sodnji naročiti, da spise odstopi pristojni politični oblastniji v uredovanje zoper W. po §. 12 ministerskega ukaza dné 20. aprila 1854 drž. zak. št. 96.

Tirolsko-predarlska nadsodnija je iz vzrokov te pritožbe W. dolženega prestopka stražinega razžaljenja po §. 312 kaz. zak. za nekrivega spožnala, ga povračila stroškov kazenske pravde oprostila in ob enem okrajni sodnji velela, spise odstopiti politični oblastniji v kako uradovanje po zgorej navedenem ministerskem ukazu.

Okrajno glavarstvo opira vendar svoje mnenje na to, da postopanje po določbi §. 12 ministerskega ukaza dné 20. aprila 1854 drž. zak. št. 96 zoper W. ni dopustljivo in je poslalo spise nazaj dokazovaje, da je bil navedeni ministerski ukaz po nadpisu izključljivo le za izvrševanje določb političnih in policijskih oblastnij izdan, tedaj se ne prilega temu primerljeju. Ta primerljej je tembolj takošen, da se ž njim ravna po §. 192 postave o notrajni uredbi in opravljenem redu sodnij in po 3. odstavku vvodnega patenta k tej postavi dné 3. maja 1858, št. 81 drž. zak., v katerih so sodnijam dani pripomočki v varovanje veljave sodnjih osob.

Vdeležena okrajna sodnija vendar ni bila tega mnenja, temuč je spise predložila višji nadsodnji v razsodbo o pristojnosti s tem pristavkom, da §. 192 postave dné 3. maja 1863 sodnijam zarad razžaljivega govorjenja strank zunaj obravnav ne daje oblasti do kaznovanja, in da bi toraj v tem slučaju §§. 11 in 12 ministerskega ukaza vtegnili biti merodajni.

Nadsodnija je vendar okrajni sodnji predložene spise nazaj poslala s tem sporočilom, da, ko se politična oblastnija ne dá pripraviti k temu, da bi ravnala po ukazu dné 20. aprila 1854, ni vzroka §. 192 postave dné 3. maja 1853 drž.

zak. št. 81 prikrajševati le samo na obravnave, tedaj na ravnanje sodnij, ker duh postave gotovo meri na to, sodnijskim osobam v izvrševanju sodnijskih ukazov dajati več veljavnosti.

Dotična okrajna sodnija je vsled tega W. tudi resnično zavoljo razžalitve sodnje osebe v opravljanji njene službe obsodila na platež denarne kazni v znesku 10 gld. plačljive ubožnemu zavodu P.-ske občine, oziroma o neizterljivosti v 24 urni zapor, in ga je potem tudi djala v zapor.

Pravomočne rešitve deželnih računstev o občinskih računih so neposrednje izvršljive.

E.-ska občina je zoper bivšega župana J. M. na podlagi računskega rešenja deželnega računarstva deželnega odbora Tirolskega, zadevajočega letne račune te občine za leta 1861 do 1866 prosila za izvršbo njegovega premakljivega in nepremakljivega premoženja zastran terjave v znesku 3421 gl. 89 kr., kateri znesek je imel župan v tem računu povrniti.

Okrajna sodnija v Fondo je to prošnjo dovolila, nad-sodnija v Inšpruku jo je odbila in sicer poslednja gledé na to, da se sodnijska izvršba le neposrednje dovoliti sme v §. 385 reg. pol. v misel vzetih primerljajih; da imajo računarstvena rešenja, o katerih patent dné 16. januarja 1786, št. 516 zbirke pravosodnih postav in dvorni dekret dné 12. septembra 1832 govorita, le ona računska rešenja pred očmi, ki zadevajo državne reči ali javne zaloge, kar se iz 5. odstavka omenjenega dvornega dekreta razvidi, ki govori o prošnjah za izvršbo fiškalnega urada, sedaj finančne prokurature; tedaj se rešenjem občinskih računov ne prilega.

Vsled priziva po E.-ski občini podanega je vendar najvišja sodnija odlok okrajne sodnije v Fondo potrdila, in sicer: gledé na to, da se vsled za izjemo od pravila §. 385 štetih določb najvišjega ukaza dné 12. januarja 1786, št. 516 zbirke pravosodnih postav in dvornega dekreta dné 12. sep-

tembra 1832, št. 2575 na podlagi računarstvenih rešenj gledé na take reči, zastran kterih se država posrednje ali neposrednje vdeležuje, sme dovoliti sodnijska izvršba; gledé na to, da je bilo ob času izdanja teh postav in do razglašenja današnje ustave občinsko opravilstvo pod skrbstvom političnih oblastnij, ktere občinske račune vzamejo v presojo in potrjenje po državnih računarskih oblastnijah;

gledé na to, da so bila računarstvena rešenja zastran občinskih računov do razglašenja občinskega samooskrbstva po navedenih ukazih nedvomljivo pripravna za izvršbo;

gledé na to, da z novimi postavami, ktere so s pogledom na občine stopiti pustile deželne odbore na mesto c. k. namestništev, niso bili nič spremenjeni drugi do tje veljavni ukazi, in da ni bilo določeno, da bi deželni računski organi v tej zadevi ne bili na enaki stopinji z državnimi računskimi oblastnijami;

poslednjič gledé na to, da je predloženi računarstveni odlok po priloženem vročilnem listu že pravno moč zadobil.

(Odločba najvišje sodnije dné 8. avgusta 1871, št. 9988.)

Prošnja do slovenskih rodoljubov. Gledé na politično borbo zadnjih treh mesecev se o mojem mišljenji in delovanji nalašč toliko krivega med Slovence raztrosuje, da sem prisiljen prositi svoje rojake in misleče rodoljube, naj počakajo sè svojo sodbo o meni, ki se že 29 let delavno trudim za svoj narod in ki sem vedno bil mišljenja, da le pošteno postopanje ima za narodni napredek pričakovati blagoslov z nebes, dokler jim sam v posebni spomenici svojega delovanja ob času trimesečnega deželnega glavarjevanja ne razložim. Ker sem v obrambo svetosti naše narodne reči, katero imamo starji rodoljubi v kratkem zapustiti neoskrunjeno mladini, in v obrambo pravičnosti in politične moralnosti ter v ohranitev dobrega imena merodajnih osob apeliral na deželni zbor, naj tukaj iz pravniškega stališča navedem najvažnije točke, zavoljo kterih se je to zgodilo.

Pri oddajanji deželnih služeb vsled »preuredbe« so namreč navstala prašanja:

- a) alj imajo brez madeža služeči deželni uradniki prvenstvo pred drugimi sicer enakovrstnimi prošniki?
- b) alj so bila imenovanja leta 1863 postavna?
- c) ako ne, zakaj je deželni zbor sè slovensko večino že od leta 1867 omenjena imenovanja odobril leta 1868 in do konca leta 1871 trpel?
- d) ako nimajo služeči in postavno imenovani deželni uradniki predpra-

vice pred drugimi prošnjiki, alj se sme s počitninami oziroma enoletno odplačo naložiti deželnemu zakladu novih bremen?

- e) alj nimajo deželni uradniki, brez vzroka iz službe odpravljeni, pravice, še večje odškodovanje zahtevati od dežele po tožni poti, ker ima vsaki po mojem mnenju pravico do svoje službe, dokler ni za nevrednega spoznan ali v počitek djan?

Ker se po svoji vesti nisem vjemal z nekaterimi deželnimi odborniki z odgovori na omenjena prašanja, vendar pa bi imel po §. 32 službene pragmatike in navoda od leta 1868 **sam** odločiti pri oddajanju nekaterih služeb, ako bi bil tudi samo glasu enega odbornika pristopil, sem apeliral na deželni zbor, kteremu sem odgovoren in ki se je imel v šestih dnevih zbrati, naj on razvzlja dvombe v korist dežele, in to je glavni vzrok mojega obrekovanja.

V Ljubljani dné 20. decembra 1871.

Dr. Razlag,
bivši deželni glavar.

Glasoviti Prelesnik, ponarejevalec bankovcev, je pričal pri končni kazenski obravnavi dné 20. t. m. zoper Jožefa Steblaja izpod Turjaka, ki je bil zatožen sokrivosti hudodelstva zastran ponarejanja javnih upnih listov, ker je Prelesnik mislil, da ga je zatoženi izdal. Porabil je bil svoje poznanje Steblajeve hiše, da mu je nekoliko verjetnih osumb naložil in po devetmesečnem preiskavnem zaporu je vendar c. k. deželna sodnija v Ljubljani Jožefa Steblaja omenjenega hudodelstva nekrivega spoznala, ko je na zatožbo c. k. državniskega pravdnistva njegov zagovornik dr. Razlag v gladkem slovenskem govoru jasno dokazal, da zatoženi tega hudodelstva ni kriv. Ljudomilo in popolnoma objektivno ste slavná kazenska sodnija in državno pravdnistvo postopale v tem važnem kazenskem primerljeji, ktero poslednje, uvaževaje puhlost navedenih osumb, tudi ni napovedalo pritožbe na višjo sodnijo. Vsi pričujoči so občudovali izurjenost ponarejalca s prosto roko in obžalovali, da se je ta brihtna glava izgubila za koristniše delovanje v človeški družbi.

V Kranji se je naselil za odvetnika dné 12. t. m. g. dr. Janez Mencinger, rojen v Bohinji, kteri je bil vajenec devet let v pisarnici urednika tega lista, torej ga z najboljšo vestjo priporočujemo rojakom na Gorenskem, kteri potrebujejo pravniške pomoči.

Po državo slovnih znanstvenih delih nas večkrat poprašujejo gg. duhovniki, kteri se želé z njimi soznaiti, ker dan današnji vsaki misleč državljan teh koristnost in potrebo čuti. Priporočujejo se torej naslednja dela:

1. *Naturrecht oder Philosophie des Rechtes und des Staates* von Ahrens, 6. Auflage, 2 Bände, Wien 1870 bei Gerold;
2. *Lehrbuch der Volkswirtschaft und Socialwissenschaft* von Carey, 2 Auflage, Wien 1870 bei Braumüller;
3. *Geschichte der Civilisation in England* von Buckle, 4. Auflage, Leipzig 1870 bei Winter;
4. *Rechtslexicon* von Holzendorf, Berlin und Leipzig 1870, 2 Bände, bei Dunker & Humblot.

Zanimiva zastran ustavnega razvoja v Avstriji je brošura: »*Betrachtungen über den Ausgleich*«, Wien 1871 bei Manz, po 80 kr.

Vabilo na naročbo.

Z novim letom nastopi „Pravnik slovenski“ svoj tretji tečaj in skoro ponosno smemo izreči, da je narod slovenski s tem težavnim podvzetjem dokazal upravičenost zahteva, da se njegov bogat in lepoglasen jezik vvede v javno življenje. Našli smo, na kolikor je pripuščala huda politična borba, duševnih moči za to »suhoparno« delovanje in tudi vsaj toliko materialne podpore, kolikor se od malega, razkosanega naroda more pričakovati. Edini pravniški list slovenski bode tudi zanaprej obdelaval državoslovne znanosti in pred vsemi narodno gospodarstvo, da postane budni narod trezen, delaven, varčen in premožen; prinašal pa bode obširnega gradiva ne samo za samouke, ampak tudi za pravnike sploh in za župane, da postane glasilo za vse misleče domoljube, katerim je mar, da se rabi naš jezik pri domačih oblastnjah, ne pa da se potisne sramozljivo v zapečak. Naj nas podpirajo pri tem koristnem delovanju dosedajni in novi sodelalci duševno, drugi pa nam naj z obilnim naročevanjem segajo pod rame, ker se bomo vedno trudili širiti za ustavno življenje potrebne državoslovne in pravoznanske vednosti v lehkó umljivi pisavi tudi med nepravnike. Nadejaje se te obilne podpore se zniža cena listu v prihodnje, akoravno jih večja slavenska plemena izdajajo po 6 in 7 gl. in naročnina na »Pravnik slovenski«, ki bode tudi prihodnje leto vsaki mesec vsaj dve tiskani poli obsegal ter navadno 1. in 15. dan izhajal, je ta-le:

za celo leto v Ljubljani	3 gl. 80 kr.
» » » po pošti	4 » — »
» vse dijake in narodne učitelje samo	2 » — »
» pol ali četrt leta pa po razmeri.	

Slovenski časniki naj blagovolijo to naznanilo vzeti v svoje predale. V Ljubljani dné 15. decembra 1871. **Uredništvo.**

Naročnina na vse časnike se pošilja naj ceneje po poštinih nakaznicah, ktere veljajo do 10 gl. samo 5 kr. Zaostala naročnina se naj izvoli ob enem poslati. — Naslovni list, kazalo obsega in zavitek za II. tečaj se bode vsem dosedajnim gg. naročnikom poslal s 1. številko prihodnjega leta in kdor se neče dalje naročiti, naj blagovoli novo številko izročiti svojim domoljubnim znancem. — Komur manjka ktera številka, se naj oglasi v nezapečatenem listu, da se mu brezplačno dopošlje.

Obseg: Sodništvo (konec). — O poštinih hranilnicah. — Izknjiženje državne lastnine za napravo cest ali železnic. — Nadevki ne stvarajo prestopka proti varnosti poštenja. — Tržnina se sme le na trgu pobirati. — Skupna osoba se ne more obsoditi I. na kazen, II. na povračilo škode. — Terjatve iz občinskega računa zamore tretja osoba le po redni pravni poti iskati. — Ogladni stroški zavoljo odstopivših občinskih zastopnikov se morejo le po pravni poti terjati. — Pravica upnikov voliljojemnika do zavarovanja na voljeno reč. — Na koliko dober stoji loterijski nabiralec za napovedane številke. — Kaznovanje dejanj žalečih sodniško izvrševanje. — Pravomočne rešitve deželnihi računstev o občinskih računih so neposrednje izvršljive. — Črtice.

Uredništvo „Pravnika“ in urednikova odvetniška pisarna je na trgu sv. Jakoba št. 129 (v Virantovi hiši) 2. nadstropje.

Natisnil J. B. Milčič v Ljubljani.

